

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie dostosowywania środowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Na posiedzeniu Rady Ochrony Pracy przy Sejmie RP 24 lutego 2015 r. przedstawiono produkty projektu "Ramowe wytyczne w zakresie projektowania obiektów, pomieszczeń oraz przystosowania stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnością o specyficznych potrzebach".

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizował jako lider Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w partnerstwie z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy - Państwowym Instytutem Badawczym (CIOP-PIB) w okresie od 1 marca 2013 r. do 28 lutego 2015 r.

Wprowadzenia do problematyki zatrudnienia osób z niepełnosprawnością dokonali przedstawiciele Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (BON) oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). We wprowadzeniu wskazano, że wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami ze znacznym stopniem niepełnosprawności wynosi około 8%, a osób z niepełnosprawnościami w stopniu lekkim około 30%. Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia tych osób, zwłaszcza na otwartym rynku pracy, jest warunkiem ich integracji społecznej. Pracodawcy mają prawny obowiązek racjonalnego przystosowania stanowisk pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Wśród najważniejszych przyczyn niskiego wskaźnika ich zatrudnienia wymienia się jednakże obawę przed koniecznością przystosowania obiektów, pomieszczeń czy stanowisk do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Z powyższego wynika potrzeba kompleksowego opracowania materiałów i narzędzi wspomagających prowadzenie działań przystosowujących obiekt, pomieszczenia czy stanowisko pracy dla pracownika z niepełnosprawnością odpowiednio do specyficznych jego potrzeb. Był to jedyny projekt realizowany przez PFRON w skali całej Polski.

Głównym produktem projektu jest opracowana przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy monografia stanowiąca kompendium wiedzy w zakresie dostosowania środowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością zarówno w zakresie wymagań zawartych w przepisach ogólnych dotyczących środowiska pracy w odniesieniu do wszystkich pracowników, jak i w zakresie opracowanych przez autorów dodatkowych wytycznych oraz zaleceń dotyczących specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnością. W wytycznych zdefiniowano te działania, których realizacja jest niezbędna dla zapewnienia możliwości wykonywania pracy przez osoby z określoną niepełnosprawnością, natomiast w zaleceniach te, które mają charakter działań dodatkowych podnoszących bezpieczeństwo i komfort pracy osób z określoną niepełnosprawnością.

W "Ramowych wytycznych ..." uwzględniono podstawowe aspekty środowiska pracy, w tym: przystosowanie architektoniczne, przestrzenną organizację stanowiska pracy, bezpieczeństwo użytkowania maszyn i urządzeń, oświetlenie i sygnalizację wizualną, akustykę pomieszczeń i sygnalizację dźwiękową, pola i promieniowanie elektromagnetyczne, obciążenie fizyczne pracownika, mikroklimat, czynniki chemiczne oraz szczególnie istotne psychosocjalne warunki pracy.

Opracowane wytyczne odnoszą się do pracowników o różnym rodzaju niepełnosprawności, w tym: układu ruchu, wzroku (osoby niewidome i słabowidzące), słuchu (osoby głuche i słabosłyszące), psychiczną wynikającą z chorób psychicznych oraz z zaburzeń ze spektrum autyzmu, intelektualną, układową (choroby układów: krążenia, oddechowego, nerwowego, pokarmowego, moczowo-płciowego) i sprzężoną.

W wyniku realizacji projektu przygotowano także materiały i narzędzia, które umożliwiają kompleksowe podejście do przystosowywania środowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Są to:

- katalog dobrych praktyk w zakresie dostosowania środowiska pracy,
- charakterystyki 200 przykładowych zawodów, które mogą być wykonywane przez osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- wizualizacje komputerowe opracowane z zastosowaniem technik rzeczywistości wirtualnej (VR), z przykładami przystosowania obiektów, pomieszczeń i stanowisk pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- komputerowe narzędzie do wspomagania projektowania i dostosowania stanowisk pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością, na podstawie danych antropometrycznych oraz
- listę kontrolną do oceny ergonomicznej stanowisk pracy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz ocenę przestrzeni zewnętrznej zakładu pracy, budynku, pomieszczenia pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Prezentacja "Ramowych wytycznych..." na szkoleniach (ponad 200 osób), konferencjach regionalnych oraz w ramach działań prowadzonych przez 16 Punktów Doradczo-Informacyjnych (PID) w regionalnych oddziałach

PFRON umożliwiła dotarcie do ponad 4000 osób w tym pracodawców, pracowników służby bhp, architektów, doradców zawodowych, lekarzy medycyny pracy, inspektorów pracy, inspektorów sanitarnych oraz bezpośrednio osób z niepełnosprawnością. Rada Ochrony Pracy wysoko oceniła wartość merytoryczną oraz przydatność "Ramowych wytycznych..." i pozostałych produktów projektu.

Na podstawie przedstawionych materiałów oraz dyskusji Rada zaleca:

1. Dalsze upowszechnianie uzyskanej wiedzy o możliwościach dostosowania środowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Za szczególnie istotne uznać należy:
  - utworzenie inteligentnej platformy informacyjno-doradczej prezentującej "Projektowanie obiektów, pomieszczeń oraz przystosowanie stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnością o specyficznych potrzebach - ramowe wytyczne". (*Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, BON, PFRON, CIOP-PIB*);
  - przygotowanie i przeprowadzenie warsztatów obejmujących ćwiczenia z projektowania z wykorzystaniem komputerowego narzędzia m.in. dla architektów, projektantów i pracowników służb bezpieczeństwa i higieny pracy (*BON, PFRON, CIOP-PIB*);
  - wznowienie telewizyjnej kampanii reklamowej z wykorzystaniem przygotowanego w projekcie spotu reklamowego (*PFRON*).
2. Utworzenie Centrum Referencyjnego dla badania możliwości funkcjonalnych osób z niepełnosprawnością oraz osób po 50 roku życia, zgodnego z polskimi wymaganiami, oraz sieci krajowej Centrów Integracji Społeczno-Zawodowej Osób Niepełnosprawnych, wykorzystującej doświadczenia punktów informacyjno-doradczych PFRON, a także potencjału Urzędów Pracy. (*MPiPS, BON, PFRON, ZUS, Urzędy Pracy, Marszałkowie, Wojewodowie, CIOP-PIB*).
3. Analizę stanu prawnego i sformułowanie propozycji zmian, w celu poprawy dostępności miejsca pracy i bezpieczeństwa pracy pracowników z niepełnosprawnością w szczególności w zakresie dostosowania stanowisk pracy do związanych z nią specyficznych wymagań. (*Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, BON, PFRON*).
4. Ze względu na złożoność problematyki integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnością wskazane jest uruchomienie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Narodowe Centrum Badań i Rozwoju) stosownego programu badawczego.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 24 marca 2015 r.